

Helsingin luontotyö

Kaisa Pajanen
14.5.2025

Helsinki

Esityksen sisältö

- Kasvun paikka, Helsingin kaupunkistrategia 2021-2025
- Helsingin kaupungin ympäristönsuojelun tavoitteet 2040
- LUMO-ohjelma 2021-2028
- Luontoseurantasuunnitelma (2022)
- Luonnonhoidon periaatteet, osa 1. Metsät (2024)
- Luonnonsuojelualueohjelma 2025-2038
- Luontotiedon käytön kehittäminen
- Luontopalveluiden kehittäminen
- Luontotietoisuuden vahvistaminen
- Helsingin linnustosuunnitelma
- Käsitteistä

Kasvun paikka

Helsingin
kaupunkistrategia
2021–2025

Helsinki

Sisällys

1. Esipuhe.....	3
2. Helsinki tällä valtuustokaudella ja tällä vuosikymmenellä – valinnat, ohjelmat ja painopisteet.....	8
Maailman paras ja yhdenvertaisin paikka oppia.....	8
Kunnianhimoista ilmastovastuuta ja luonnonsuojelua	9
Taide ja kulttuuri ovat hyvän elämän mahdollistaja	11
Yhdenvertainen ja kansainvälinen Helsinki.....	12
Helsingin kaupunginosien omaleimaisuutta ja turvallisuutta vaalitaan	13
Toimiva ja kaunis kaupunki.....	13
Älykkäät liikennetkaisuut ovat sujuvan arjen perusta	15
Helsingiläisten hyvinvointi ja terveys paranevat	16
Vastuullinen talous kestävän kasvun perustana	17
Henkilöstölle vetovoimainen Helsinki	18
Älykästä Helsinkiä johdetaan tiedolla ja digitalisaatiota hyödyntäen	19
Helsinki on houkutteleva osaajille ja yrityksille	20
Kansallista edunvalvontaa ja kansainvälistä yhteistyötä Helsingin kehittämisessä	21
3. Strategian toteutuminen – mittarit ja seuranta	23

Kasvun paikka - Esipuhe

- Kestävä kasvu on **sopusoinnussa ekologisten reunaehtojes kanssa**
- Luonnon monimuotoisuus ja monipuolisuus ovat **arvokkaita itsessään** ja myös **elintärkeitä ihmisten henkiselle ja fyysiselle terveydelle**. Monimuotoisuuden taloudellinenkin merkitys on alettu tiedostaa paremmin.
- Kaupungin päätöksissä on **ajateltava niiden vaikutusta luontoon**, niin lähellä kuin välillisten vaikutusten kautta kauempana.
- Helsinki voi vaikuttaa omien luonto- ja metsäalueidensa tilaan monimuotoisuutta tukevalla tavalla

Kunnianhimoista ilmastovastuuta ja luonnonsuojelua

- Helsinki suojelee ja vaalii aktiivisesti monimuotoista luontoaan.
- Vahvistamme **metsäistä verkostoa ja niittyverkostoa**.
- Huolehdimme siitä, että kaikilla helsinkiläisillä on vastaisuudessakin **lyhyt matka lähiluontoon**.
- Toteutamme Helsingin **luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelmaa kunnianhimoisesti**.
- Luonnonsuojeluohjelman (2015-2024) mukaisesti Helsingin arvokkaimmat alueet suojellaan ja **uusi luonnonsuojeluohjelma** vuosille 2025-2034 valmistellaan. Strategiakaudella uusia luonnonsuojelualueita perustetaan **vähintään viisi** vuodessa.

Kunnianhimoista ilmastovastuuta ja luonnonsuojelua

- Kaupungin kasvu vaatii tiivistymisen ja lähiluonnon arvojen yhteen sovittamista.
- Helsingin arvokkaimmille luontoalueille ei osoiteta rakentamista.
- Virkistys- ja luontoalueiden metsissä ja metsäisillä alueilla suunnitelmallinen monimuotoisuuden lisääminen ja metsien luontainen vanheneminen on keskeisin tavoite.
- Keskuspuistoon ei rakentamista, Vartiosaari virkistyskäyttöön, Stansvikinkallion kaava uudelleenarvioidaan
- Rakennus- ja liikennehankkeissa selvitetään aina vaihtoehto säästää mahdollisimman paljon puustoa ja kasvillisuutta.
- Kansallisen kaupunkipuiston valmistelua jatketaan.

Kasvun ja luontoarvojen yhteensovittaminen avainasemassa

- Otettu toimialan yhteiseksi tavoitteeksi
 - Yhteinen moniääninen arvokeskustelu
 - Yhteistyön lisääntyminen
 - Yhteinen innostuminen
 - Prosessien kehittäminen
 - Luontoarvokartat

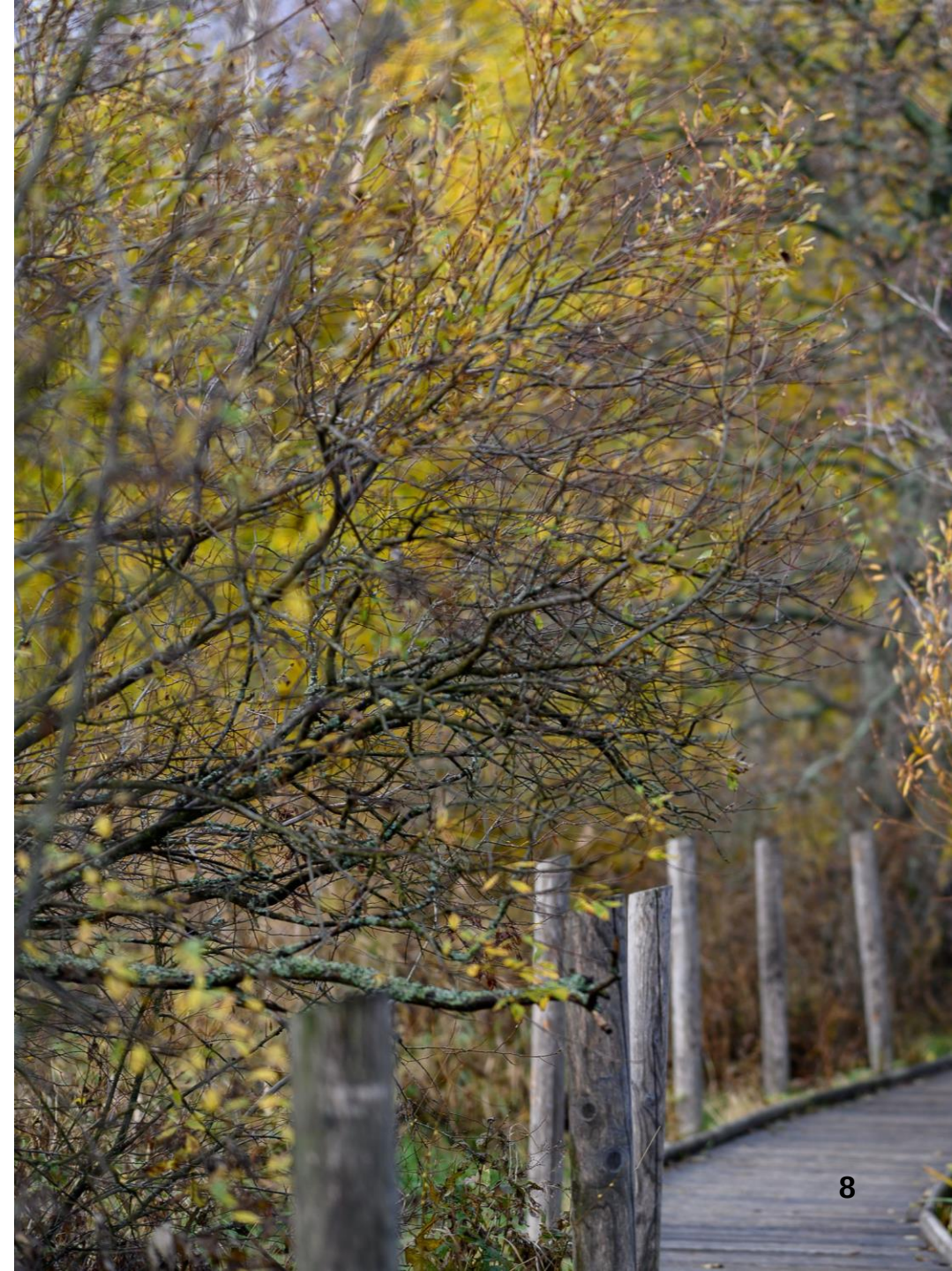
Helsingin ympäristönsuojelun tavoitteet 2040 (päivitys 14.12.2023)

Visio 2040

- Luonnon monimuotoisuus on lisääntynyt kaupungin kasvusta ja rakentamisesta huolimatta
- Metsäisten ja puustoisten alueiden määrä on säilynyt noin kolmasosana maapinta-alasta (alun perin LUMO-ohjelman tavoite)
- Maa- ja merialueiden luonnonsuojelualueiden pinta-ala on nostettu vähintään 10 prosenttiin kokonaispinta-alasta

Keskipitkä aikaväli

- Vuonna 2030 Helsingissä tapahtuva luontokato on pysähtynyt ja luonnon monimuotoisuus kasvaa.

Luonnon monimuotoisuuden suojeleminen

Kaupunkistrategian mukaan Helsinki suojelee ja vaalii aktiivisesti monimuotoista luontoaan. Vahvistamme metsäistä verkostoa ja niittyverkostoa. Huolehdimme siitä, että kaikilla helsinkiläisillä on vastaisuudessaan lyhyt matka lähiluontoon. Strategiakaudella 2021–2025 uusia luonnonsuojelualueita perustetaan vähintään viisi vuodessa. Luonnon monimuotoisuuden suojelua toteutetaan [Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelmalla 2021–2028 \(linkki aukeaa uuteen ikkunaan\)](#) ja [Helsingin luonnonsuojeluohjelmalla 2015–2024 \(linkki aukeaa uuteen ikkunaan\)](#).

Keskipitkä aikaväli

- **Vuonna 2030 Helsingissä tapahtuva luontokato on pysähtynyt ja luonnon monimuotoisuus kasvaa.**
- Metsäisten ja puustoisten alueiden osuus on säilynyt noin kolmasosana kaupungin maapinta-alasta.
- Vuonna 2030 Helsingin viherverkosto, osana seudullista kokonaisuutta, on yhtenäinen ja ekologisesti toimiva.
- Luontotyyppien tila on parantunut tarvittaessa ennallistamalla ja hoitamalla
- Haitallisten vieraslajien leviäminen on pysähtynyt vuoteen 2030 mennessä.
- Rakentamista viheralueille vältetään. Jos kuitenkin joudutaan kaavoittamaan rakentamista viheralueille, se kompensoidaan kaavoituksen ja viheraluesuunnittelun yhteydessä esimerkiksi parantamalla viheralueiden toiminnallisuutta ja ekologista laatua, ennallistamalla luontokohteita

tai luomalla uusia lähiviherympäristöjä. Vuoden 2024 aikana Helsinki kokeilee ekologisten kompensaation malleja ja laskentaa ja laajempi malli otetaan käyttöön mahdollisimman nopeasti. Rakentaminen kohdistetaan ensisijaisesti muualle kuin arvokkaimmille luontoalueille.

- Lasketaan helsinkiläisten luontojalanjälki ja otetaan kaupunkikonsernissa käyttöön toimia, jotka tehokkaimmin pienentävät helsinkiläisten luontojalanjälkeä.
- Asetetaan pinta-alatavoite niittyjen ja muiden perinnebiotooppien pinta-alan lisäämiseksi kaupungissa vuoteen 2024 mennessä.

Mittarit

- Luontoalueiden määrä
- Metsien ja puustoisten alueiden osuus kokonaismaapinta-alasta
- Suojeltujen alueiden kokonaismäärä ja pinta-ala sekä pinta-alan osuus maapinta-alasta
- LUMO-ohjelman toteutuneiden toimenpiteiden osuus
- Rakennetun ympäristön linnuston muutos
- Laadulliset mittarit, joilla seurataan Helsingin etenemistä kohti luontokadon pysäyttämistä

Kokonaisheikentymättömyys

- Valtuutettu Amanda Pasanen ja 30 muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan, että **Helsinki asettaa tavoitteen luonnon kokonaisheikentymättömyyden turvaamiseksi vuoden 2021 tasoon vuoteen 2030 mennessä ja selvittää parhaita ja tehokkaimpia toimenpiteitä tavoitteen saavuttamiseksi (15.6.2022)**
- Esittelijä:
- Kaupungin ympäristöpolitiikan valmistelussa luonnon kokonaisheikentymättömyystavoite on tunnistettu relevantiksi luonnon monimuotoisuutta koskevaksi **keskipitkän aikavälin tavoitteeksi ja se sisältyykin ympäristöpolitiikan päivitykseen**. Tavoitteen toteutumisen seurantaan ja mittaamiseen tarvitaan työkaluja, joiden kehittäminen on käynnistetty kaupunkiympäristön toimialalla.
- Käsitteellisesti luonnon kokonaisheikentymättömyys liittyy ekologisen kompensaation kokonaisuuteen. Ekologisessa kompensaatiossa ne luontohaitat, joita ei pystytä välttämään tai lieventämään, kompensoidaan lisäämällä luontoarvoja jossain muualla. Koska Helsingin kasvu on intensiivistä, on odotettavaa, että ekologinen kompensaatio tulee olemaan tarpeen kokonaisheikentymättömyyden saavuttamiseksi. Kaupungin kasvaessa rakentaminen on kuitenkin ohjattava muualle kuin arvokkaimmille luontoalueille.
- **Ympäristöpolitiikan päivitys taas aloitettu!**

Kaisa Pajanen

Kaupunkiympäristön julkaisu 2021:16

Helsinki

LUMO-ohjelma

Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelma 2021–2028

Kaupunkiympäristölautakunta 20.4.2021

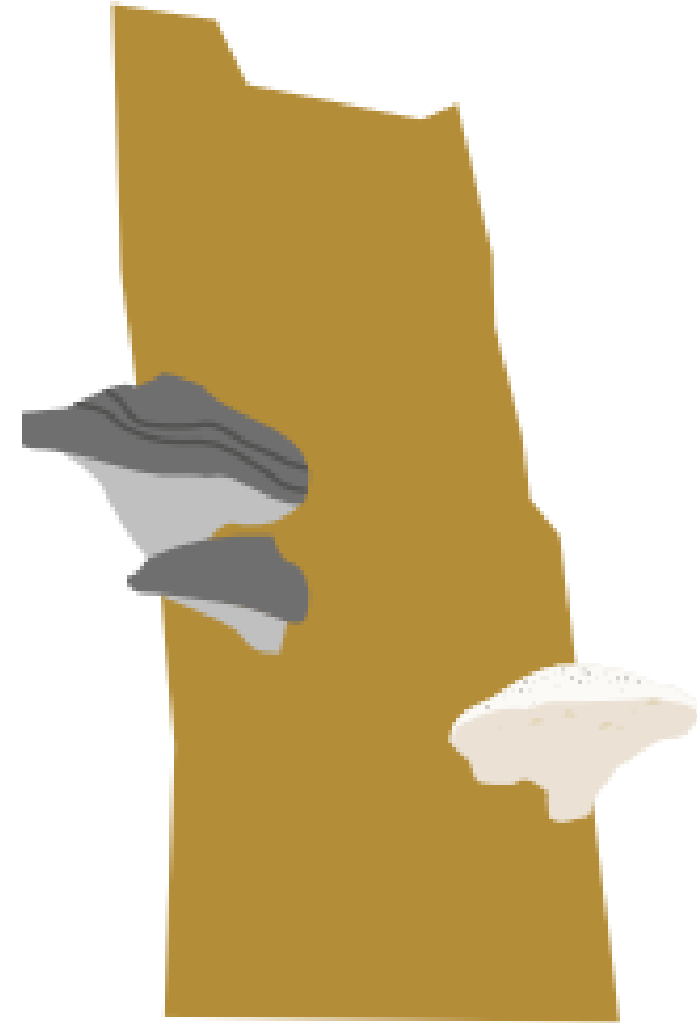
Lumo-ohjelman tavoitteet:

1. Helsingin luonnon monimuotoisuutta lisätään ja hyödynnetään entistä paremmin koko kaupungin toiminnassa
2. Sini- ja viherverkostojen toimivuutta vahvistetaan
3. Luontotyypit tunnistetaan mahdollisimman kattavasti ja niiden säilymistä edistetään
4. Metsien hoidon vaikutukset tunnistetaan ja luonnon monimuotoisuutta lisätään suunnitelmallisesti
5. Rakennetun ympäristön luonnon monimuotoisuutta rikastetaan tulevaisuutta ennakoiden
6. Saarten, rantojen ja merialueen vedenalaiset luontoarvot tunnistetaan ja niistä arvokkaimmat turvataan
7. Pienvesien, soiden ja kosteikoiden luontoarvot tunnistetaan ja niitä parannetaan
8. Lajien elinolosuhteita parannetaan
9. Haitallisten vieraslajien torjuntaa tehostetaan
10. Helsingiläisten luontosuhdetta vahvistetaan ja tietoisuutta luonnon monimuotoisuuden merkityksestä lisätään
11. Luonnon kestävää virkistyskäyttöä edistetään ja asukkaiden toimintaa luonnon monimuotoisuuden hyväksi tuetaan

• <https://www.hel.fi/static/liitteet/kaupunkiymparisto/asuminen-ja-ymparisto/luonto/lumo/LUMO-ohjelma.pdf>

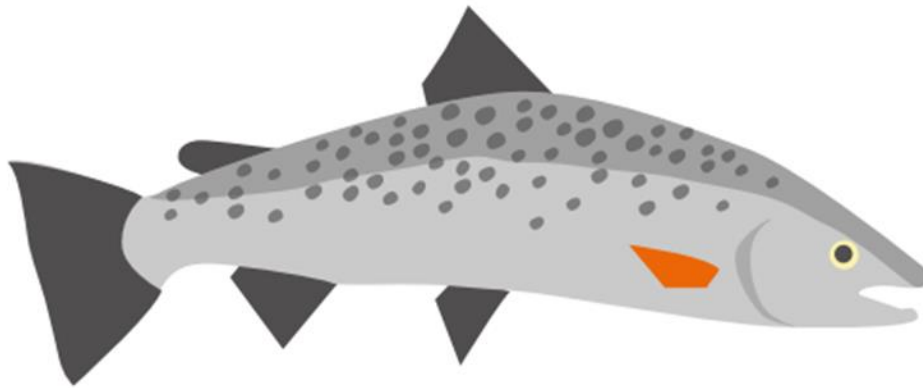
Ohjelman toimenpiteet

- Toimenpiteitä yli 90 kpl
- Vastuutahoina pääosin maankäytön suunnittelu, ympäristöpalvelut ja kunnossapito
- Kyse ennen kaikkea siitä, miten asiat suunnitellaan, tehdään ja miten eri näkökulmat sovitetaan yhteen.
- Lisäresursseja tarvitsevia hankkeita yhteensä 15 (luonnonseurainta, selvityksiä, vieraslajien torjuntaa, verkostojen kehittämistä, kulumisen ehkäisyä jne.).

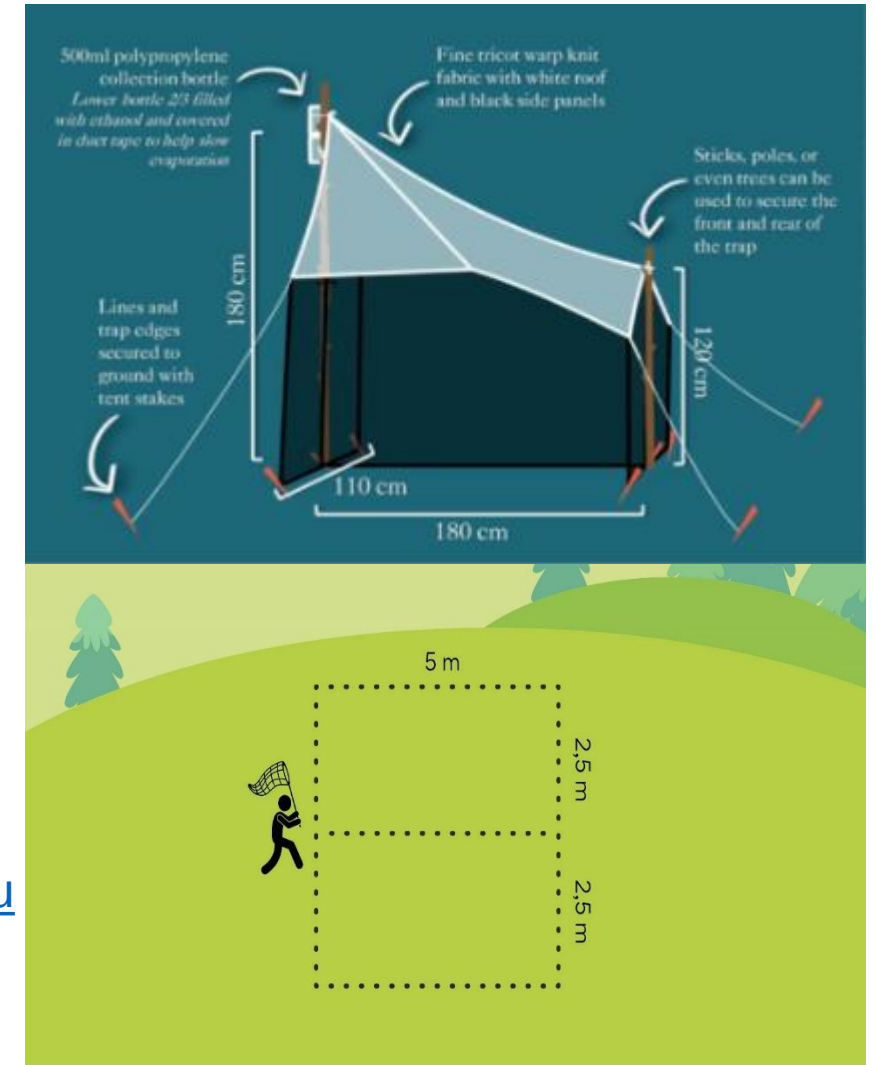
LUMO: ajankohtaista juuri nyt

- Ulkopuolisen tahon tekemä puoliväliarviointi
- Vaikuttavuuden parantaminen
- Fokusointi olennaiseen

Luontoseurantasuunnitelma (2022)

- Tavoite: Olla selvillä miten luonnon monimuotoisuus muuttuu Helsingissä pitkällä aikavälillä.
- Tarkastellaan pääasiassa lajeja ja luontotyyppejä, sekä määrällisesti että laadullisesti.
- Myös maankäytön muutoksia ilmentäviä ylätasen indikaattoreita (esim. luontoalueiden, puustoisten alueiden ja luonnonsuojelualueiden pinta-alan muutokset).
- Suunnitelma koskee lähinnä maaekosysteemejä.
- Seurannoista saadaan tietoa LUMO-ohjelman vaikutuksista.
- Joka neljäs vuosi kootaan raportti Helsingin luonnon tilasta, vuonna 2025 valmistuu ensimmäinen raportti!
- <https://www.hel.fi/static/liitteet/kaupunkiymparisto/julkaisut/julkaisut/julkaisu-10-22.pdf>

Keskeisiä aiheita:

- Lajien kokonaismäärän muutokset (linnut, putkilokasvit, päiväperhoset)
- Uhanalaiset luontotyypit
- Arvokkaat kasvikohteet
- Pölyttäjät (lähinnä kimalaiset)
- Linnuston muutokset (mm. rakennetuilla alueilla)
- Hoidon vaikutukset, esimerkiksi lahoppuuhun, kääpiin ja kasvillisuuteen virkistysmetsissä (LUKE-yhteistyö)
- Luonnonsuojelualueiden kasvillisuuden kuluminen

Indikaattorit

- Aktiivista kehitystyötä meneillään yhteistyössä Kuutos-kaupunkien kanssa
- Singapore-indeksi (CBI)
 - Luontoalueiden pinta-ala Helsingissä 39%

Taulukko 1.

Helsingin kaupungin luontoseurantasuunnitelman seurantojen sisältyminen kaupungin LUMO-ohjelman luonnon tilan seurantamenetelmiin ja kuutoskaupunkien ekologisen kestävyysindikaattoreihin sekä seurantatiedon käyttö kansallisessa biodiversiteetin seurannassa ja kansainvälisesti kaupunkien käyttämässä Singapore-indeksissä (CBI) ja Green City Accordissa (GCA).

Seuranta	LUMO	Kuutos- kaupungit	Kansal- linen seu- ranta	CBI	GCA
Vettä läpäisevien pintojen pinta-ala	X				X
Luontoalueiden pinta-ala	X			X	X
Puustoisten alueiden pinta-ala	X				X
Metsien pinta-ala	X	X			
Soiden ja kosteikkojen pinta-ala	X				
Luonnonsuojelualueiden pinta-ala	X	X	X	X	
Ekologinen verkosto -indikaattori	X			X	
Geologiset kohteet	X				
Uhanalaisten luontotyyppien määrä	X		X		
Uhanalaisten luontotyyppien laatu			X		
Uhanalaiset lajit	X		X		
Putkilokasvilajien lukumäärä	X			X	
Lintulajien lukumäärä	X			X	
Rakennettujen alueiden lintulajien lukumäärä				X	X
Päiväperhoslajien lukumäärä	X			X	
Arvokkaiden kasvikohteiden lukumäärä	X				
Kimalaisseuranta			X		
Yöperhosseuranta			X		
Lintuvesien linnusto			X		
Saariston pesimälinnusto	X		X		
Pesivä maalinnusto			X		
Talvilinnut			X		
Monimuotoisuudelle tärkeiden metsien pinta-ala	X	X	X		
Käävät	X				
Lehtokasvillisuus	X				

Luonnonhoidon periaatteet, osa 1: Metsät

13.5.2025

Kaisa Pajanen

Metsien hoidon periaatteet

Metsien hoidon tavoitteena on suunnitelmallinen monimuotoisuuden lisääminen ja metsien luontainen vanheneminen. Metsistä tunnistetaan sellaiset alueet, jotka jätetään hoidon ulkopuolelle. Alueita, joille kohdistuu luonnon- ja maisemahoitosuunnitelman mukaisia hoito- toimenpiteitä hoidetaan turvaten metsien luontoarvot. Monimuotoisuutta lisätään jättämällä metsiin lahoppua ja tiheikköjä, säilyttämällä vanhoja puita ja torjumalla haitallisia vieraslajeja. Monimuotoisuutta ja kestävyyttä

edistetään hoitamalla metsiä monilajisina ja edistämällä eri-ikäisten puiden kasvua metsissä. Metsien hoidon periaatteena on lisäksi vahvistaa metsäverkostoa ja metsien kykyä sopeutua ilmastonmuutokseen, ylläpitää niiden hiilinielua sekä parantaa niiden kestävyyttä kasvavaan ulkoilukäyttöön ja muuhun kaupunkiympäristön aiheuttamaan paineeseen. Tavoitteena on, että Helsingin metsät ovat monimuotoisia ja pystyvät tarjoamaan asukkaille laadukkaita ja turvallisia ulkoilupalveluja nyt ja tulevaisuudessa.

Metsien hoidon periaatteet

1. Tunnistetaan ja turvataan metsien luontoarvot
2. Jätetään pääsääntönä metsäalueet vanhenemaan luontaisesti
3. Jätetään lahoppua ja tiheikköjä
4. Säilytetään vanhoja puita
5. Torjutaan haitallisia vieraslajeja
6. Suositaan luontotyyppin mukaista monilajisuutta
7. Suositaan ja edistetään puuston monipuolista ikärakennetta
8. Vahvistetaan metsäistä verkostoa
9. Ylläpidetään metsien hiilinielua ja -varastoa
10. Varaudutaan luonnontuhoihin ja muihin metsän kestävyyttä uhkaaviin riskeihin
11. Vähennetään metsien liiallista kulumista
12. Vaalitaan metsiä kaupunkilaisten terveyden ja hyvinvoinnin lähteenä
13. Ylläpidetään metsämaisemia osana kaupunkikuvaa
14. Kerätään ja tarjotaan tietoa metsistä

4. Luonnonsuojelualueohjelma 2025-2038

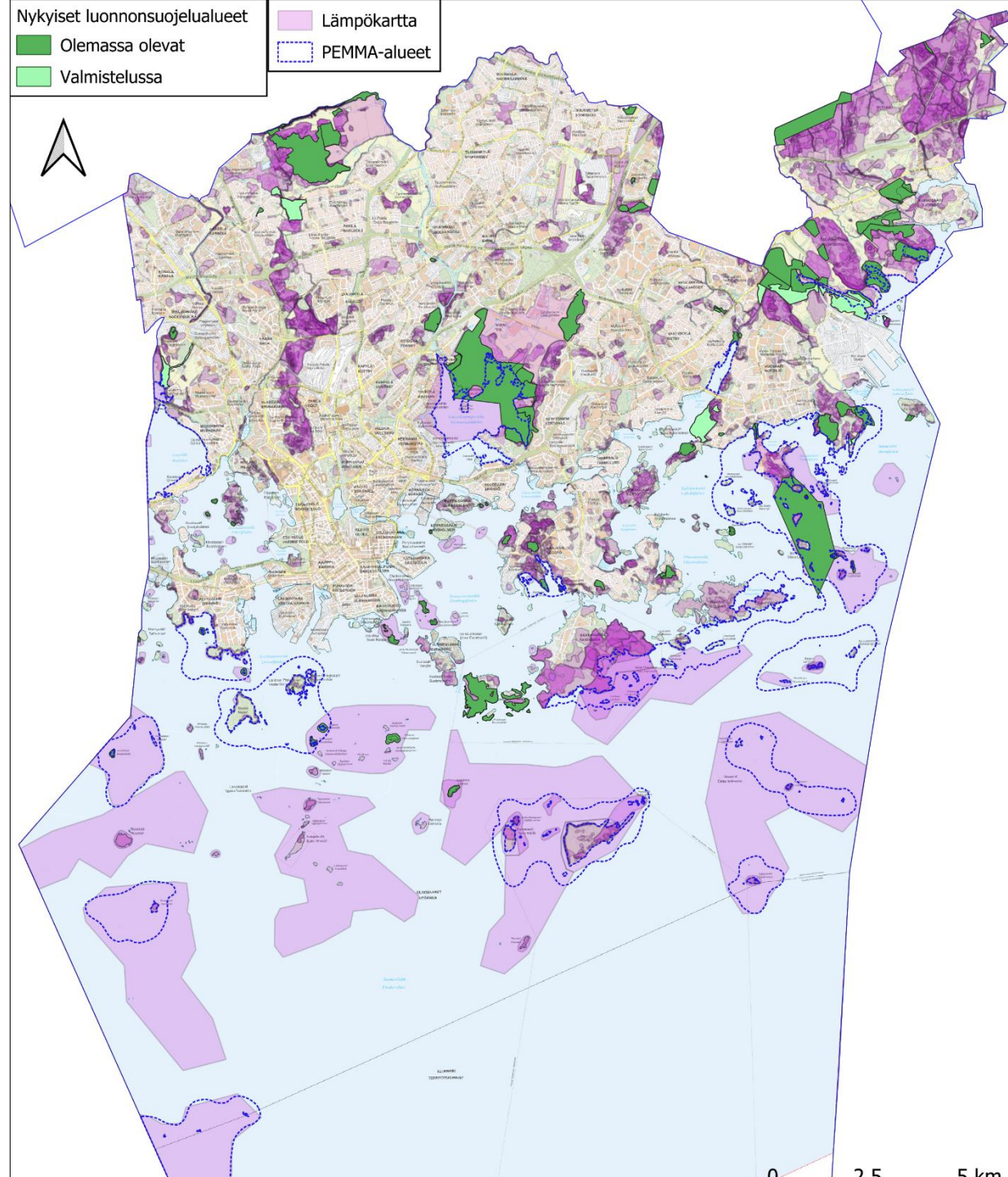
- 3. ohjelma saatiin lähes toteutumaan Helsingin omistamien maiden osalta
- Merialueet, pienvedet ja Östersundom ensimmäistä kertaa mukana ohjelmassa.
- Toteutuessaan suojelualueiden maapinta-ala kaksinkertaistuu ja merialueiden pinta-ala kymmenkertaistuu.
- Kohteiden lukumäärä
 - 98 maa-alueilla
 - 22 merialueilla
- Pinta-ala muutokset (kokonaispinta-alasta)
 - Maa-alueilla 5,2% > 10,9%
 - Merialueilla 1% > 11,7%

'Lämpökartta', luontoarvojen keskittymät

Violetti = luontoarvo-
keskittymät

- Sitä tummempi väri mitä enemmän päällekkäisiä luontoarvoja
- Hailakatkin kuviot voivat olla merkittäviä luontokohteita
- Sininen viiva: PEMMA-alueet

Ohjelmaluonnos:

Maa-alueet ja sisävedet:

98 kohdetta (useita moniosaisia)

Yhteensä: 1 221 ha

Tavoite (10 %): 1 026 ha

Erotus: + 195 ha

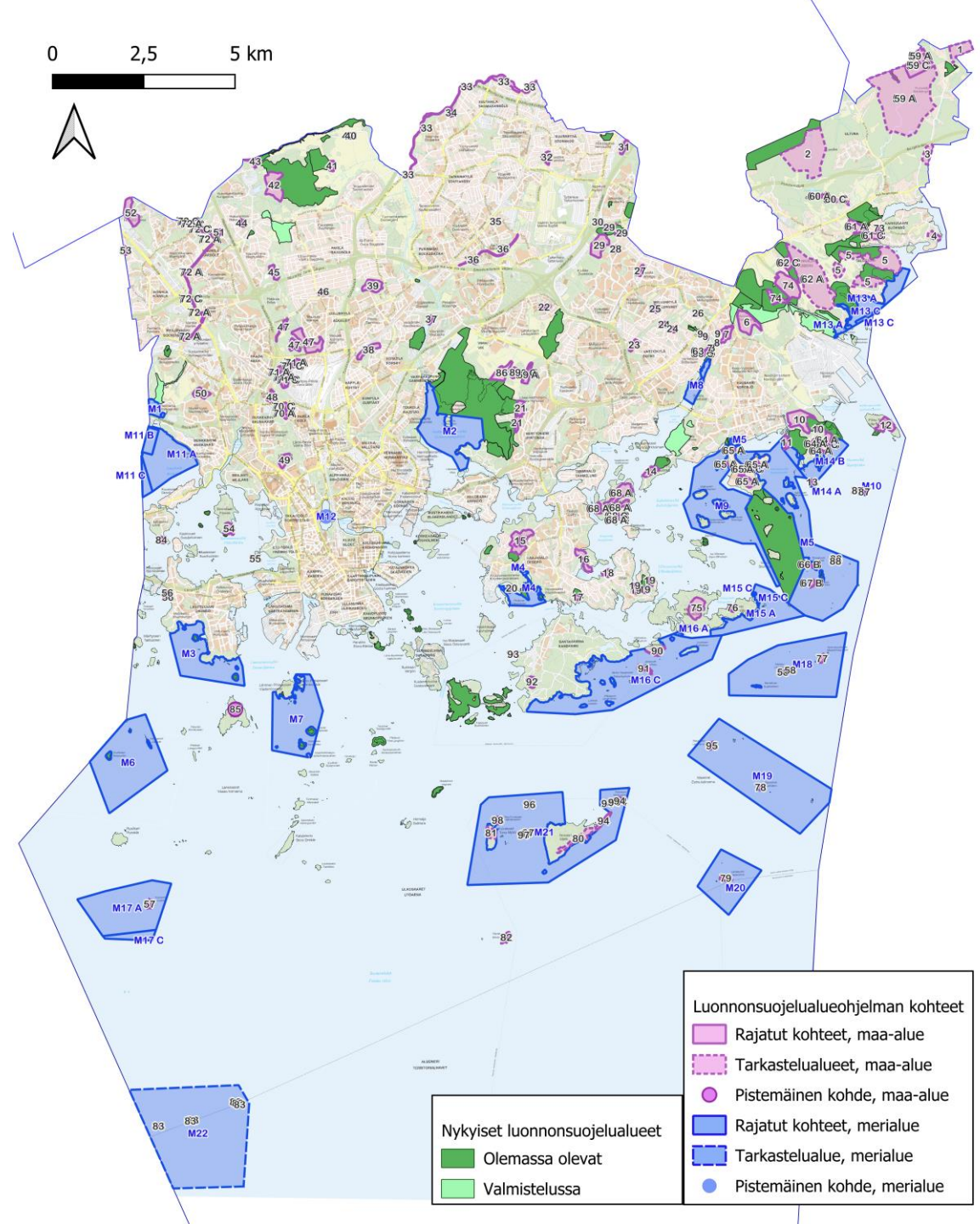
Merialueet ja rantaluonto:

22 kohdetta

Yhteensä: 5 371 ha

Tavoite (10%): 4 506 ha

Erotus: + 865 ha

Luontoarvioiden kehittäminen

Varmistetaan luontotiedon kulku ja luontotiedon tarkoituksenmukainen käyttö suunnittelun eri vaiheissa sekä kunnossapidossa

Taustalla caset Stansvikin noro ja Mustapuron kuningaskalastaja

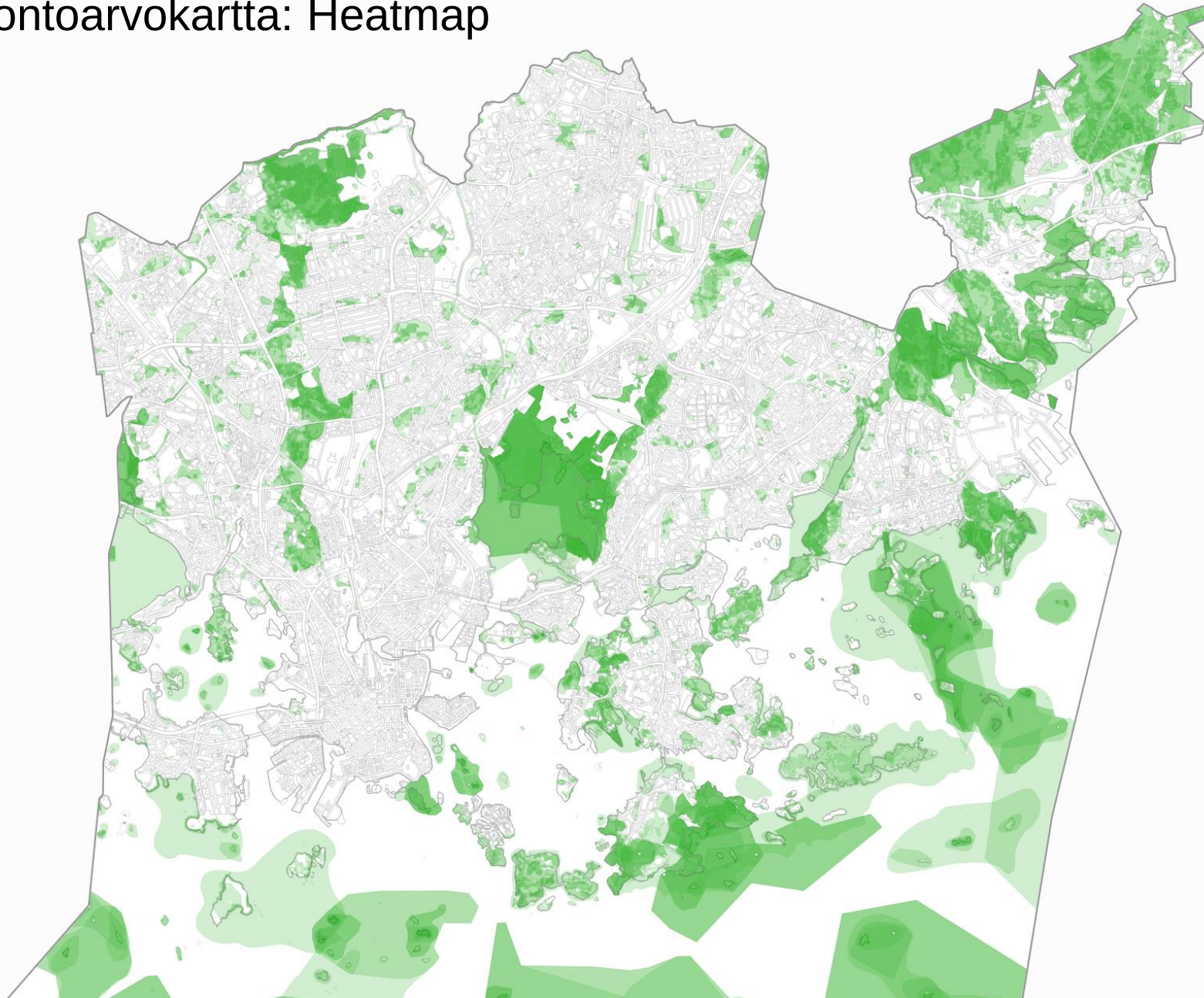

Luontotietojen hallinnan ja tiedonvälityksen kehittämistä

Käydään läpi suunnittelun ja kunnossapidon prosessit luontotietojen osalta: tarvittavat lähtötiedot ja luontotietojen huomioiminen. Ohjeistusta ja koulutusta.

Yleisten alueiden ydinprosessin ympäristöasiakirjojen täydentäminen luontoasioiden osalta.

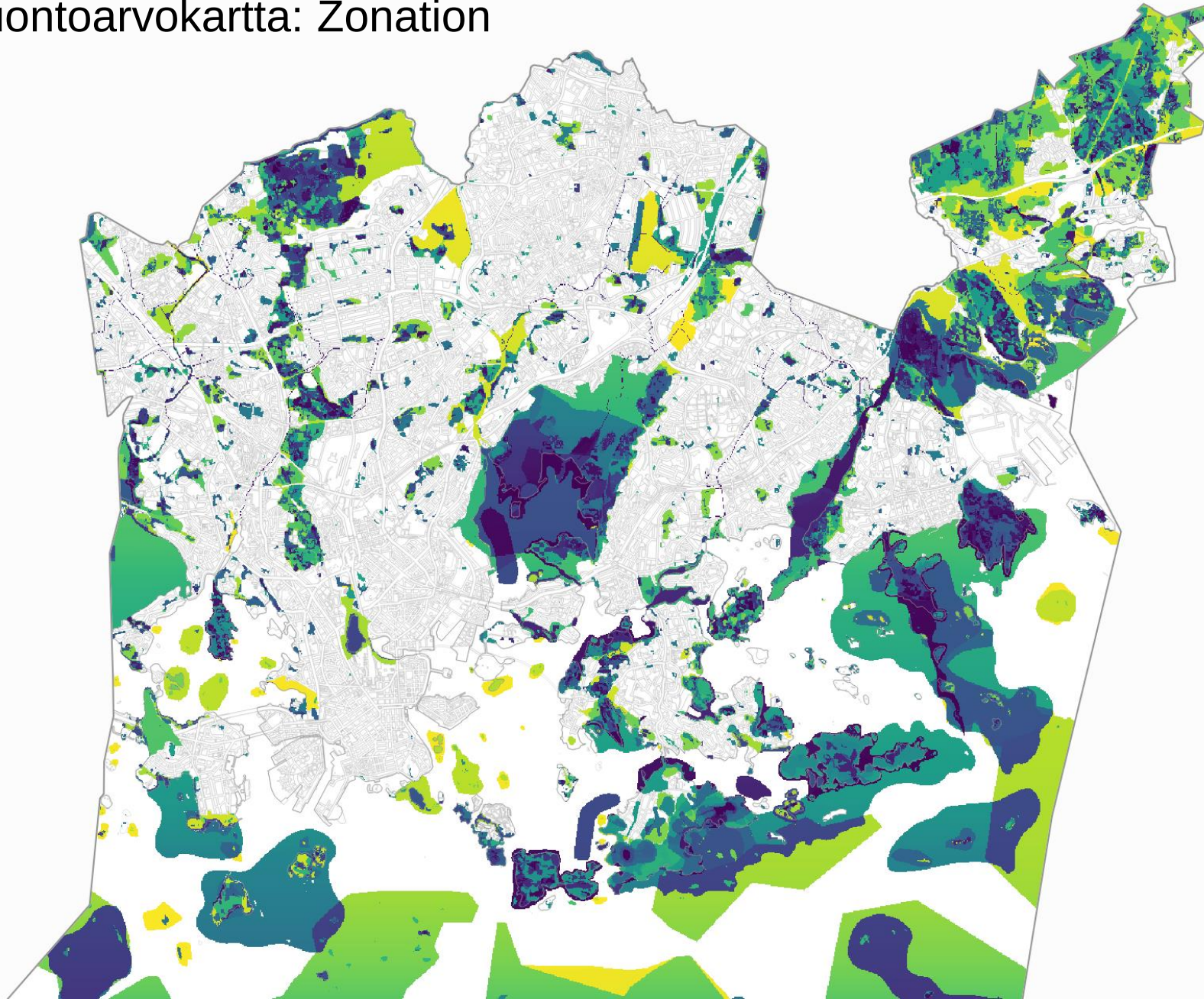
Luontoarvokartta: Heatmap

Luontoarvokartta heatmap on summakartta valituista luontoaineistoista.

Kartassa alue näyttää sitä tummemmalta, mitä useampi tarkastelussa mukana oleva luontoarvo sille osuu.

Luontoarvokartta: Zonation

Zonation huomioi eri luontoarvojen suhteellisen harvinaisuuden ja pyrkii turvaamaan kaikki luontoarvot tasapuolisesti.

Mitä tummempi alue on tulokartalla eli prioriteettikartalla, sen tärkeämpi alue on tarkastelussa mukana olleiden luontoarvojen kannalta.

Luontopalveluiden kehittämissuunnitelma

(luonnosvaiheessa)

Ohjaavat periaatteet

- **Luontopalvelut turvaavat luontoarvoja**

- Ilman rikasta luontoa ei voida järjestää luontopalveluja. Hyvin suunniteltujen ja resurssoitujen luontopalveluiden avulla pystytään turvaamaan luontoarvoja.

- **Luontopalvelut ovat laadukkaita ja turvallisia**

- Helsingin luonto kestävine ja laadukkaine palveluineen on ylpeyden aihe, josta halutaan pitää yhdessä huolta.

- **Terveyttä edistävä ja vetovoimainen luontokaupunki**

- Helsingin luonto palveluineen on hyvinvointia ja urbaanin elämän laatua parantava voimavara, jonka vuoksi kaupungissa viihdytään ja halutaan asua.

- **Luontopalvelut vahvistavat luontotietoisuutta ja luontosuhdetta**

- Luontopalvelut herättävät ja ylläpitävät kiinnostusta luontoon sekä edistävät luonnon tuntemusta ja sen arvostusta.

- **Luontopalvelut on tarkoitettu kaikille**

- Luontopalvelujen suunnittelussa huomioidaan saavutettavuus, esteettömyys ja alueiden eriytymisen ehkäisy. Käyttäjien tarpeet tunnistetaan ja ne ohjaavat palveluiden suunnittelua.

Luontopalveluiden kehittämissuunnitelma

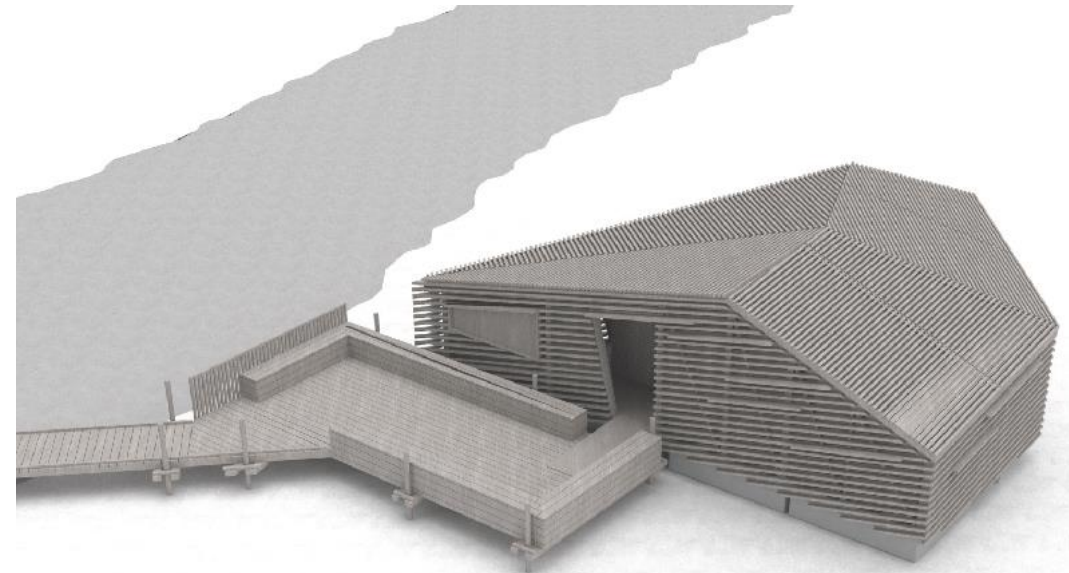
Toimenpiteet:

- Yhdessä ja kokonaisvaltaisesti
- Luontoviisaus ja virkistyskäytön kestävyys
- Pääsy luontopalveluiden äärelle
- Selvitykset ja suunnitelmat

Helsingin linnustosuunnitelma (luonnosvaiheessa)

- Helsingissä pesii nykyään vuosittain noin 150 lintulajia, mikä on kaksi kolmasosaa Suomen pesimälajeista.
- Suunnitelmaan kootaan
 - pääkaupungin linnuston kannalta merkittävät toimenpiteet, joilla monipuolinen ja rikas pesimälinnusto turvataan kaupungissa.
 - konkreettisia toimenpiteitä lintu- ja luontoharrastuksen parantamiseksi kaikille, huomioiden yhdenvertaisesti kaupungin asukkaat ja myös matkailijat.

Luontotietoisuuden vahvistaminen

- Luontoretket
- Kurssit kasvattajille
- Harakan luontokeskuksen toiminta
 - Luontokoulu
 - Saariseikkailut päivähoidolle
 - Vierailut, retket, tapahtumat
 - Näyttelyt
- Uutelan luontoneuvojat 2025
(ostopalveluna Staralta, Stadian luontoneuvojaopiskelijoita)

Käsitteet

- Kokonaisheikentymättömyys
 - Ei selvää suunnitelmaa
 - Helsingin kompensationsmallin myötä ehkä kirkastuu
 - Uuteen strategiaan, ympäristösuojelun tavoitteisiin?
- Luontoviisaus
 - Käytössä jonkin verran esim. Luontoviisas vesilläliikkuja –hanke: ”*Luontoviisas pitää pesimäaikana 25-50 metrin etäisyyden saariston suojelualueisiin*”
 - Luontopalveluiden yhteydessä > yhtenä tavoitteena luontoviisaus
 - Luontoviisas strategia!
 - Luontoviisastuva kaupunkiympäristön toimiala!
- Luontoposiitivisuus, ei vielä käytössä

Kiitos!